

Кой да наказва дисциплинарно съдиите? Българската нормативна уредба (1880-2016 г.) и перспективи за нейното усъвършенстване*

Васил Петров**

1. Увод

Въпросът за служебния статус на съдиите е един от най-важните въпроси на съдоустройственото право като правен отрасъл, който разглежда правилата и принципите на изграждане на съдебната система, разбираана като системата на съдилищата, принципите, по които съдилищата действат, както и неразривната им връзка с държавни органи, чиято дейност е пряко свързана било с правосъдието като такова – основно органите на прокуратурата и следствието, било с попълването на кадровия състав на съдилищата – Висш съдебен съвет, Министерство на правосъдието и др¹. В настоящата статия се прави преглед на правната уредба на дисциплинарното наказване на съдиите в България в периода от 1880 г. до 2016 г. Прегледът не е самоцелен. Идеята му е да се извлекат тези моменти от историческото развитие, които показват традиционните за страната принципи на дисциплинарното наказване на съдии, които биха могли да бъдат възприети при едно бъдещо доусъвършенстване на правната уредба на Конституцията и на Закона за съдебната власт. Направени са и предложения *de lege ferenda* в тази връзка.

2. Дисциплинарното наказване на съдиите в периода 1880-1952 г.

Общо за уредбата и за статуса на съдиите

Като обща характеристика на правното положение на съдиите в този период следва да се посочи, че те имат качеството на чиновници по съдебното ведомство, т.е. държавни служители². Статусът им е различен от този на работниците и служителите в трудово правоотношение с държавата или държавно учреждение³. Правоотношението на съдията е

* Публ. в сп. „Адвокатски преглед“, 2016, № 8.

** Доктор по право, съдия в Софийския районен съд.

¹ Според **Вакарелски, Ив.** Организация на съда и прокуратурата в НР България. С., Наука и изкуство, 1957, с. 5-6, съдоустройственото право е клон на съдебното право. Съдебното право обема правните норми, които определят организацията и процесуалния ред за разглеждане на гражданските и наказателните дела от съдилищата, както и организацията и дейността на прокуратурата, адвокатурата, нотариата и съдебните изпълнители. То обхваща освен съдоустройственото право и гражданския и наказателния процес, и криминалистиката. Науката „организация на съда и прокуратурата в НР България“ като синоним на съдоустройственото право, от друга страна, изучава въпросите, свързани с организацията и задачите на съда, прокуратурата в НРБ и другите органи, съдействащи за осъществяването на народодемократичното правосъдие – адвокатура, нотариат, съдебни изпълнители.

² За правното положение на чиновника при действието на Търновската конституция и Закона за чиновниците от 1922 г. вж. **Стайнов, П.** Чиновническо право. Том първи. С.: Кооперативна печ. „Гутенберг“, 1932, с. 212 и сл.

³ **Стайнов, П.** Чиновническо право..., 240-252.

различно и от това на останалите чиновници както по основанията за назначение, така и по своята стабилност⁴. През целия период част от съдиите се назначават с указ на монарха, а останалите – направо от министъра на правосъдието. След приемането на Закона за устройството на съдилищата от 12.01.1899 г. министърът на правосъдието вече е с ограничена дискреция по избора на съдиите и по тяхното повишение: през част от периода голяма част съдиите се предлагат за назначение или повишение от общо събрание на горестоящия съд, през друга, по-голяма част – от председателите на съдилищата и прокурорите при контрола на Висш съдебен съвет, съставен от съдии от ВКС, съдебни инспектори при Министерството на правосъдието, адвокат от Софийския адвокатски съвет и пр.

За опущения и грешки, допуснати при изпълнение на служебните длъжности, и за провинения във от службата длъжностните лица по съдебното ведомство отговарят дисциплинарно. Тази отговорност е предвидена още със Закона за устройството на съдилищата от 25.05.1880 г.⁵, който действа до приемането на Закона за устройството на съдилищата от 12.01.1899 г. След многобройни изменения е приет Закон за устройството на съдилищата от 02.01.1926 г., който от своя страна е отменен с приемането на Наредбата-закон за устройството на съдилищата от 12.11.1934 г. Последният закон е отменен на части в периода 1944-1952 г.

През период 1879-1947 г. действа Търновската конституция, която не съдържа правила, засягащи дисциплинарната отговорност на съдиите. Чл. 13 от Търновската конституция постановява, че „Съдебната власт във всичката нейна ширина принадлежи на съдебните места и лица, които действуват от името на Царя. Отношенията на Царя към тия места и места се определя с особени наредби“, при което очевидно предоставя въпроса за уреждането на дисциплинарната отговорност на съдиите на обикновения законодател⁶.

Дисциплинарни нарушения и наказания

Съдиите отговарят дисциплинарно за:

1. за опущения, които се дължат на невнимание или незнание на служебните длъжности;
2. за нарушение на правилата и формите при движението на делата и при изпълнение на решенията;
3. за неизпълнение на законните нареждания;
4. за бавност;
5. когато са осъдени за престъпления;

⁴ Вж. в този смисъл **Стайнов, П.** Чиновническо право..., 122-123; **Велчев, Св.** Углавен процес. Т. I. Съдоустройство и подсъдност. С.: Придворна печ., 1923, 130-139; **Силяновски, Д.** Гражданско съдопроизводство. Т. I. 2 изд. С.: печ. „П. К. Овчаров“, 1941, 86-91.

⁵ Вж. **Йочев, Евг.** Дисциплинарната отговорност на съдиите, видове наказания и ред на дисциплинарното производство (1880-1910). – Научни трудове на Русенския университет, т. 54 (2015), серия 7, 7-11.

⁶ Пълен преглед на дисциплинарната отговорност на съдиите в интересувания ни период у **Йочев, Евг.** Съдоустройството в България. История, принципи, институти (1879-1944). 2 доп. и прераб. изд. С.: Сноумод, 2015, *passim*; също и у **Габровски, М.** Организация на съдебната власт в България. – В: 60 години българско правосъдие (1878-1941). Юбилеен сборник. С.: Министерство на правосъдието, 1941, 114-117.

6. когато извършват работи извън службата, без разрешение от министъра, и когато сключват заеми по непредпазлив или лекомислен начин;

7. за постоянна небрежност, неспособност или неподготвеност при изпълнение на службата;

8. за отсъствие без отпуск;

9. за действие вън от службата, което накърнява достойнството на съдията;

10. когато не пазят надлежно приличие в служебните си отношения и

11. когато играят хазартни игри.

Дисциплинарните наказания, които могат да бъдат наложени на съдията, са:

1. забележка;

2. мъмрене с лишение от заплата от три до десет дни;

3. заличаване от таблицата за повишение до три години;

4. преместване на равна длъжност;

5. уволнение от служба.

Тези наказания са установени със Закона за устройството на съдилища от 12.11.1934 г. Дотогава съгласно закона от 29.12.1922 г. дисциплинарните наказания са били: мъмрене с лишение от заплата от три до десет дни, преместване на равна длъжност и уволнение от служба. Преди това наказанията са били: а) от 25.05.1880 г. до 12.01.1899 г.: напомняне, забележка, изобличение и временно лишение от заплата; б) от 12.01.1899 г. до 05.05.1910 г.: забележка, мъмрене, отстранение от служба от 10 дни до 6 месеци без заплата и уволнение от служба; в) от 5.05.1910 г. до 29.12.1922 г.: забележка, мъмрене с лишение от заплата от три до десет дни, лишение от старшинство за една до две години, лишение от право на повишение за пет години, преместване, отстранение от служба от един до шест месеца без заплата, уволнение.

Уволнените по дисциплинарен ред не могат да бъдат назначени отново на служба. Това е предвидено за първи път със ЗУС от 12.01.1899 г.⁷

Съдиите, срещу които е възбудено наказателно преследване за престъпление, се отстраняват временно от длъжност.

Дисциплинарни органи

Срещу съдиите се възбужда дисциплинарно преследване по реда на надзора⁸ (специално ревизионно производство от съдия от по-горестоящ съд или от съдебен инспектор при Министерството на правосъдието, бел. моя, В. Петров) или по предложение на министъра на правосъдието.

Дисциплинарните дела срещу съдиите се разглеждат от дисциплинарни съвети (наречени така от 05.05.1910 г.), устройството на които е претърпяло редица промени. Така:

1. от 25.05.1880 г. до 5.05.1910 г. Върховният касационен съд, общо събрание, е разглеждал дисциплинарните дела срещу апелативните и касационни съдии, а общото събрание на апелативния съд – срещу другите съдии от района му.

⁷ Габровски, М. Организация на съдебната власт..., с. 115.

⁸ Вж. Йочев, Евг. Съдоустройството в България..., 58-68, 220-222.

2. от 05.05.1910 г. до 30.12.1911 г. при всеки апелативен съд е имало дисциплинарен съвет, състоящ се от председателя, подпредседател и трима членове на съда, избрани от общото събрание за една година. Той е разглеждал дисциплинарните дела срещу допълнителните членове, мировите съдии и членовете на окръжните съдилища. Дисциплинарните дела срещу другите съдии разглежда Висшият съвет при Министерството на правосъдието, състоящ се от първи председател на Върховния касационен съд, трима касационни съдии, един съдебен инспектор и двама бивши министри.

3. от 30.12.1911 г. до 29.07.1922 г. при всеки апелативен съд е имало дисциплинарен съвет, състоящ се от председателя и шест съдии, избрани от общото събрание за една година. Той е разглеждал дисциплинарните дела срещу допълнителните членове (младшите съдии, бел. моя, В. Петров), мировите съдии и съдиите на окръжен съд. Дисциплинарните дела срещу апелативните и касационни съдии се разглеждат от Висшия дисциплинарен съвет при Върховния касационен съд, състоящ се от първи председател на Върховния касационен съд и шест касационни съдии, избрани за една година от общото събрание на същия съд.

4. от 29.07.1922 г. до 02.01.1926 г. дисциплинарните дела срещу мировите съдии, съдиите от окръжните и апелативни съдилища се разглеждат от дисциплинарен съвет при Министерството на правосъдието, състоящ се от трима касационни съдии, един началник на отделение при Министерството и един съдебен инспектор, а дисциплинарните дела срещу касационните съдии – от дисциплинарния съвет при Върховния касационен съд, състоящ се от първи председател на същия съд и четирима касационни съдии, избрани от общото събрание на съда за една година.

5. От 02.01.1926 г. дисциплинарните дела срещу допълнителните членове и срещу съдиите от околийските, областните и апелативните съдилища, както и срещу заместник-прокурорите при апелативните съдилища (от 16.08.1935 г.), се разглеждат от дисциплинарния съвет при Върховния касационен съд, който се състои от пет касационни съдии (четирима до 23.05.1933 г.), избрани за една година от общото събрание на съда. Този съвет не може да заседава в състав по-малко от трима съдии, когато останалите отсъстват по законни причини.

Дисциплинарните дела срещу касационните съдии, прокурорите от Върховния касационен съд (от 12.11.1934 г.), прокурорите при апелативните съдилища (от 16.08.1935 г.), и приравнените към тях се разглеждат от общото събрание на Върховния касационен съд.

Дисциплинарно производство

При разглеждането на делата се спазва елементарно състезателно производство:

Дисциплинарният съвет, след като изиска обяснения от обвиняемия и събере нужните справки, разглежда делото при закрити врата. Обвиняемият има право да се яви лично, или с повереник-адвокат (с изключение на времето от 29.07.1922 г. до 02.01.1926 г.). При разглеждане на делата изслушва заключението на прокурора (с изключение на времето от 29.07.1922 г. до 02.01.1926 г.), а след това и обясненията на обвинения дисциплинарно съдия. При постановяване на решението съветът се ръководи от своето

убеждение, основано на представените по делото доказателства, и от задължението си да пази строго достойнството и престижа на съдийството. Ако при разглеждане на делото се открият обстоятелства, подлежащи на разглеждане от наказателния съд, дисциплинарното производство може да се спре до издаване присъдата от наказателния съд по делото, което ще се възбуди против обвиняемия. Ако няма достатъчно доказателства за виновността на обвинения, но се установи, че той е изгубил пред обществото онова доверие, уважение и авторитет, които се изискват за длъжността му, дисциплинарният съвет постановява преместването му на равна длъжност.

До 29.07.1922 г. решенията по дисциплинарните дела са подлежали на въззивно обжалване пред по-горестоящия дисциплинарен съвет по жалба на осъденото лице или на прокурора. След това решенията на дисциплинарния съвет не подлежат на обжалване. Тесе съобщават на Министерството на правосъдието, което разпорежда да се приведат в изпълнение.

3. Дисциплинарното наказване на съдиите в периода 1952-1991 г.

Общо за уредбата и за статуса на съдиите

Като обща характеристика на правното положение на съдиите в този период следва да се посочи, че те служители на държавата по трудово правоотношение, възникнало въз основа на избор⁹. Съдиите се избират от местни представителни изборни органи – народни и околийски съвети, или от централен изборен орган на държавна власт – Народно събрание и Държавен съвет. Правоотношението на съдиите е срочно и не е гарантирана несменяемост на съдията, доколкото той може да бъде винаги предсрочно отзован от своите избиратели.

През периода 1947-1991 г. действат Конституцията на Народна Република България от 06.12.1947г., както и Конституцията на Народна Република България от 18.05.1971г. Последните не съдържат правила, касаещи пряко дисциплинарната отговорност на съдиите, но и двете изрично приемат, че съдиите поначало са изборни и отзоваеми предсрочно – чл. 60 КНРБ (1947) и чл. 128 КНРБ (1971).

През периода действат Законът за устройство на съдилищата от 1952 г.¹⁰, както и Законът за устройство на съдилищата от 1976 г.

Дисциплинарни нарушения и наказания

Съдията може да бъде отзован по ЗУС (1952):

⁹Вакарелски, Ив. Организация на съда..., 65-67,103-104; Милованов, Кр. Трудово правоотношение въз основа на избор. С.: изд. БАН, 1976, 84 и сл. Изборът в доктрината като основание за възникване на трудово правоотношение се е определял като такъв юридически акт, при който един колектив от хора (избирателно тяло), оправомощен от закона или от устава на съответна организация, със съгласието на дадено лице (избираем), решава на това лице да бъде възложено изпълнението на определена платена длъжност, с което между това лице и предприятието (учреждението, организацията) в щата на което се числи длъжността, се създава правото през това време да дава на избраното лице задължителни указания, да иска отчет за нейното изпълнение и в определени случаи да го отзове предсрочно.

¹⁰ Пропускам „преходния“ Закон за устройство на народните съдилища от 26.03.1948 г., макар уредбата в него да задава редица устойчиви модели в по-нататъшното развитие на социалистическата съдебна система на страната. За дисциплинарното производство по този закон вж. Вакарелски, Ив. Организация на съда..., с. 66.

1. когато не съблюдава постановленията на Конституцията или на законите в страната;
2. когато се окаже негоден да изпълнява длъжността си;
3. когато с действията си уврежда авторитета на правосъдието или обществените интереси;
4. когато е загубил българското си гражданство;
5. когато е лишен от права по т. 1 и т. 2 от чл. 28 от Наказателния закон от 1951 г.;
6. когато покаже фашистки или реставраторски прояви.

Съдията може да бъде отзован по ЗУС (1976):

1. когато не спазва Конституцията и законите;
2. когато бъде осъден за умишлени престъпления от общ характер на наказание лишаване от свобода;
3. когато бъде лишен от правото да заемат съдебна длъжност;
4. когато с действията си уврежда авторитета на правосъдието и обществените интереси.

Несъмнено част от основанията за отзоваване сочат на хипотези на виновно неизпълнение на съдийската служба и по същество представляват състави на дисциплинарни нарушения. Уредената от закона санкция за тези нарушения е отзоваване на съдията, т.е. предсрочното прекратяване на трудовото му правоотношение.

ЗУС (1952) и ЗУС (1976) уреждат и нарочни състави на дисциплинарни нарушения, чието извършване обосновава отговорност, която не води до освобождаване от служба на съдията, а до налагането на по-леки дисциплинарни наказания.

Съдията отговаря дисциплинарно съгласно чл. 39 ЗУС (1952) за „допуснати грешки“¹¹.

Съгласно чл. 84 ЗУС (1976) съдията отговоря дисциплинарно:

1. за виновно неизпълнение на задълженията си: а. да осъществява дейността си в съгласие с разпоредбите на Конституцията, законите и другите нормативни актове; б. да спазва безупречно правилата на социалистическия морал; в. да бъде независим, безпристрастен и принципен, като проявява високо гражданско съзнание; г. да пази тайната на съвещанията;
2. за отказ на правосъдие, ако той не съставлява престъпление;
3. за неоправдана бавност;
4. за допуснати груби грешки при разглеждане на делата и постановяване на съдебните актове.

---

¹¹ **Вакарелски, Ив.** Организация на съда..., с. 105. Такива грешки най-често се констатира от съдебните инспектори на Министерството на правосъдието, при техните ревизии и проверки, както и от председателите на окръжните съдилища при надзора им над дейността на народните съдии в техния съдебен район. Нещо повече, всеки докладчик в окръжния съд за констатираните от него неправилности при разглеждането на делата от народния съдия поради небрежност или незнание на закона, е длъжен да състави записка, която предава за пазене в канцеларско дело. Тези записки се пазят и ползват при съставяне на отчети за работата на съда и при ревизиите на съдебните инспектори – чл. 27 от Правилника а вътрешния ред и организацията на окръжните и народните съдилища, цит. по **Вакарелски, Ив.** Цит. място.

Дисциплинарните наказания, които могат да бъдат наложени на съдията, съгласно ЗУС (1952) са забележка, мъмрене и строго мъмрене, а съгласно ЗУС (1976):

1. забележка;
2. мъмрене;
3. строго мъмрене;
4. понижаване в по-нисък ранг и заплата за срок до 6 месеца.

Дисциплинарни органи

1. Органът по отзоваването

Съдиите се отзовават съгласно чл. 45 ЗУС (1952) от съответното избирателно тяло и от околийския, районния или градския народен съвет на депутатите на трудещите се, а съдиите, избрани от Народното събрание – от самото Народно събрание или ако то не заседава – от Президиума на Народното събрание¹².

Аналогични са органите, които отзовават съдиите, и по чл. 80 ЗУС (1976), като след изменението на закона с ДВ, бр. 91 от 1982 г., съдиите и съдебните заседатели от Върховния съд се отзовават от Народното събрание. Съдиите от районните, окръжните и военните съдилища се отзовават от Народното събрание, а между сесиите – от Държавния съвет¹³. Съгласно чл. 81 ЗУС (1976) пак от същите органи съдиите се освобождават от длъжност и поради „непригодност“, както и по други невиновни основания за освобождаване от длъжност, включително и по собствено желание.

В случаите, в които не се иска освобождаване на съдията от длъжност чрез отзоваване, съгласно чл. 39 ЗУС (1952) срещу съдията може да бъде възбудено дисциплинарно преследване от министъра на правосъдието или от горестоящия съд по реда на надзора (вместо дисциплинарно производство по-горестоящият съд може да се задоволи с напомняне на съдията да не допуска грешки).

Съгласно чл. 86, ал. 1 ЗУС (1976) дисциплинарно преследване се възбужда по предложение на: 1. председателя на Върховния съд – за всички съдии; 2. министъра на правосъдието – за съдиите от районните, окръжните и военните съдилища; 3. председателя на окръжния съд – за съдиите от районните съдилища в района на окръжния съд.

2. Върховният съд

Дисциплинарните дела съгласно чл. 41 ЗУС (1952) се разглеждат от наказателното отделение на Върховния съд, а когато дисциплинарно обвинен е военен съдия – от военната колегия на Върховния съд¹⁴. Когато установи, че е налице основание за отзоваване на съдията, дисциплинарният състав прави предложение за това до органа, който има право да отзове съдията.

Дисциплинарните дела съгласно чл. 87 ЗУС (1952) се разглеждат от състав от трима съдии на Върховния съд, а когато дисциплинарно обвинен е военен съдия – от

¹² Вакарелски, Ив. Организация на съда..., 104-105.

¹³ Милованов, Кр. Трудово правоотношение..., с. 95.

¹⁴ С предоставянето на дисциплинарната власт върху съдиите на самия Върховен съд се цели да се гарантира независимостта на съдиите, за да може те да се подчитват само на закона, както изисква Конституцията. – Така Милованов, Кр. Трудово правоотношение..., с. 87.

трима съдии от военната колегия на Върховния съд. Дисциплинарният състав може да направи предложение за отзоваване на съдия до органа, който има право да го отзове.

3. Министърът на правосъдието

За първи път с чл. 89 ЗУС (1976) се дава право на министъра на правосъдието занарушения на служебната дисциплина, несвързани непосредствено с правораздаването, да налага наказания по чл. 85, т.т. 1-3 (забележка, мъмрене и строго мъмрене) на съдии от районните и окръжните съдилища.

Дисциплинарно производство

При разглеждането на дисциплинарни дела се спазва елементарно състезателно производство:

Съгласно чл. 88 ЗУС (1976) препис от предложението за дисциплинарно преследване се връчва на дисциплинарно обвинения, който в двуседмичен срок може да направи писмени възражения. Делото се разглежда при закрити врати с призоваване на дисциплинарно обвинения и с участието на прокурор от Главната прокуратура. Решението на дисциплинарния състав не подлежи на обжалване, нито на преглед по реда на надзора, но може да бъде отменено на основанията по чл. 231 ГПК (отм.).

В производството по отзоваването също се дава възможност на съдията да даде изслушан от органа по отзоваването, като се взема мнението на Министерството на правосъдието и се провежда анкета – чл. 46, ал. 2 ЗУС (1952) и чл. 79, ал. 2 ЗУС (1976), при действието на който се взема и мнението на председателя на съда, в който служи съдията, но само при искане за отзоваване на районен или окръжен съдия.

Нито по ЗУС (1952), нито по ЗУС (1976) дисциплинарното производство не е основание за временно отстраняване от длъжност, но съдията, срещу когото е възбудено наказателно преследване за престъпление от общ характер, може да бъде временно отстранен от длъжност: 1. от министъра на правосъдието по искане на главния прокурор – съгласно чл. 47 ЗУС (1952); 2. от Държавния съвет – по искане на главния прокурор съгласно чл. 91 ЗУС (1986).

4. Дисциплинарното наказване на съдиите в периода 1991-2015 г.

Общо за уредбата и за статуса на съдиите

Съгласно чл. 129, ал. 1 КРБ (1991)¹⁵ в първоначалната редакция съдиите, прокурорите и следователите се назначават, повишават, понижават, преместват и освобождават от длъжност от Висшия съдебен съвет, а председателите на ВКС, ВАС и главния прокурор се назначават с указ на президента по предложение на Висшия съдебен съвет за срок от седем години.

Висшият съдебен съвет е особен конституционен административен орган, съставен от трима членове по право (председателите на ВКС и ВАС и Главният прокурор), 11

---

¹⁵ Певев, П. Съдебната власт в България (1989-2014). Проблеми на съвременния дискурс. С.: Сиби, 2014, 140-150.

членове, избрани на делегатски събрания от съдиите, прокурорите и следователите, и 11 членове, избрани от Народното събрание.

Назначението на съдиите е безсрочно, с изключение на председателите на ВКС и ВАС. Несменяемостта се придобива с навършване на петгодишен стаж, след атестиране и с нарочно решение на ВСС. Съдиите се освобождават от длъжност при навършване на 65-годишна възраст, при подаване на оставка, при влизане в сила на присъда, с която е наложено наказание лишаване от свобода за умишлено престъпление, трайна фактическа невъзможност за изпълнение на длъжността повече от година, тежко нарушение или системно неизпълнение на службените задължения, както и за действия, които накърняват престижа на съдебната власт. В теорията си пробива път становището, че правоотношението на съдията не е трудово правоотношение въз основа на избор, а самостоятелно публично правоотношение по упражняване на служба в съдебната система¹⁶.

КРБ (1991) урежда изрично само три състава на дисциплинарни нарушения (чл. 129, ал. 3, т. 5) на съдиите: 1. тежко нарушение; 2. системно неизпълнение на служебните задължения; действия, които накърняват престижа на съдебната власт. Предвиденото за тях дисциплинарно наказание е освобождаване от длъжност.

КРБ (1991) не предвижда изрично други дисциплинарни наказания за съдиите, но предвижда, че ВСС може да понижава съдии (чл. 129, ал. 1), което правомощие по същество винаги ще представлява налагане на дисциплинарно наказание. ВСС може да го упражни именно, за да реализира отговорността на съдията, по реда и в случаите, предвидени в закона (чл. 133).

През периода действат Законът за съдебната власт от 22.07.1994 г., както и Законът за съдебната власт от 07.08.2007 г.

Дисциплинарни нарушения и наказания

При действието на ЗСВ (1994) съдиите, административните ръководители и техните заместници отговарят дисциплинарно за:

1. виновно неизпълнение на служебните си задължения;
2. системно нарушаване на сроковете, предвидени в процесуалните закони;
3. извършване на действия, които неоправдано забавят производството;
4. нарушаване на правилата на професионална етика;
5. за допускане виновно участник в производството да стане причина за забавянето му в нарушение на закона.

---

¹⁶Така **Мръчков, В.** За характера на правоотношенията на съдии, прокурори и следователи. – Юридически свят, 2002, № 1, 100-108; **Мингов, Ем.** Още за характера на правоотношенията в съдебната власт. – Юбилеен сборник, посветен на 80-годишнината на проф. д.ю.н. Васил Мръчков. С., Труд и право, 2014, 175-192. **Глушков, М.** Дисциплинарната отговорност на магистратите по Закона за съдебната власт. С.: Софи-Р, 2015, с. 68, дефинира магистратското правоотношение по ЗСВ като особено вид двустранно индивидуализирано публично правоотношение, спадащо към категорията на регулативните правомощия от регулативен тип, което възниква между съответния магистрат (съдия, прокурор или следовател) и ВСС, въз основа на влязло в сила решение на последния и се характеризира с наличието на специфичен комплекс от права и задължения, обезпечавачи реализацията на конституционно регламентираните правомощия на конкретния персонален носител на съдебната власт.

Военните съдии носят дисциплинарна отговорност и за нарушения, предвидени в специалните закони и устави.

При действието на ЗСВ (2007) съдиите, административните ръководители и техните заместници отговарят дисциплинарно за:

1. системно неспазване на сроковете, предвидени в процесуалните закони;
2. действие или бездействие, което неоправдано забавя производството;
3. нарушаване на Кодекса за етично поведение на българските магистрати¹⁷;
4. действие или бездействие, което накърнява престижа на съдебната власт;
5. неизпълнение на други служебни задължения.

Военните съдии носят дисциплинарна отговорност и за нарушения, предвидени в специалните закони и устави.

Дисциплинарните наказания за съдиите по ЗСВ (1994) са:

1. забележка;
2. порицание;
3. понижаване в ранг или в длъжност за срок от 6 месеца до три години;
4. уволнение.

Дисциплинарните наказания за административни ръководители и за техните заместници са:

1. забележка;
2. порицание;
3. снемане от ръководна длъжност.

Дисциплинарните наказания за съдиите, административните ръководители и заместниците на административен ръководител по ЗСВ (2007) са:

1. забележка;
2. порицание;
3. намаляване на основното трудово възнаграждение от 10 до 25 на сто за срок от 6 месеца до две години;
4. понижаване в ранг или в длъжност в същия орган на съдебната власт за срок от една до три години;
5. освобождаване от длъжност като административен ръководител или заместник на административен ръководител;
6. дисциплинарно освобождаване от длъжност.

Дисциплинарни органи

---

¹⁷ Приет с Решение на Висшия съдебен съвет по протокол № 21 от 20 май 2009 г. За етичните кодекси вж. **Гройсман, С.** Етичните кодекси като източници на правото: общотеоретичен поглед към правната регулация чрез морални понятия. Доклад, изнесен на Третата национална конференция по биоетика и биоправо „Човекът в биоетичните и биоправните регулации“, гр. София, 11.12.2015 г., достъпен от 20.03.2016 г. на следния адрес: <http://challengingthelaw.com/pilosofia/etichnite-kodeksi/>.

1. Административният ръководител – председателят на съответния съд, който може да наложи наказанията забележка и порицание както по ЗСВ (1994) и ЗСВ (2007).

2. Висшият съдебен съвет, който може да наложи всички дисциплинарни наказания.

Дисциплинарно производство

Общо правило за дисциплинарите производства¹⁸ по ЗСВ (1994) и по ЗСВ (2007) е, че преди налагане на дисциплинарното наказание наказващият орган изслушва привлеченото към дисциплинарна отговорност лице или приема писменото му обяснение и събира доказателствата от значение за случая. Когато наказващият орган не е изслушал лицето или не е приел писменото му обяснение, съдът отменя наложеното дисциплинарно наказание, без да разглежда делото по същество, освен ако привлеченото към дисциплинарна отговорност лице не е дало обяснения или не е било изслушано по негова вина.

1. Дисциплинарното производство пред административния ръководител

По ЗСВ (1994) наказанието се налага с мотивирана заповедна административния ръководител. Когато в хода на дисциплинарното производство се установи, че е налице основание за налагане на наказание по чл. 170, ал. 1, т. 3 или 4 или ал. 2, административният ръководител спира дисциплинарното производство, прави предложение за налагане на наказанието до Висшия съдебен съвет и му изпраща преписката.

По ЗСВ (2007) дисциплинарите наказания забележка и порицание се налагат с мотивирана заповед на административния ръководител на съдията, след което ръководителят уведомява ВСС за наложеното наказание, като му изпраща преписката и заповедта незабавно след издаването ѝ. В едномесечен срок от получаването на заповедта ВСС може да потвърди, отмени или да измени наложеното наказание по общия ред. Когато в хода на дисциплинарното производство се установи, че е налице основание за налагане на по-тежко наказание, административният ръководител спира дисциплинарното производство, прави предложение за налагане на наказанието до Висшия съдебен съвет и му изпраща преписката.

2. Дисциплинарно производство пред Висшия съдебен съвет

По ЗСВ (1994) дисциплинарното производство пред ВСС започва по предложение на:

1. една пета от общия брой на членовете на Висшия съдебен съвет,
2. както и по предложение на министъра на правосъдието, когато последният прецени, че е налице основание за освобождаване от длъжност на съдията поради тежко нарушение, системно неизпълнение на задълженията или действия, уронващи престижа на съдебната власт.

При предложение за налагане на наказанията забележка и мъмрене ВСС определя докладчик, който да състави доклад по обвинението. Преписи от решението за образуване на дисциплинарно производство и предложението за налагане на наказание се връчват на дисциплинарно преследвания, които в 14-дневен срок от съобщаването може да направи

¹⁸ Певев, П. Съдебната власт..., с. 153.

писмени възражения и да посочи доказателства. Докладчикът представя на председателстващия Висшия съдебен съвет доклад с мнение за наличието или липсата на основания за налагане на дисциплинарно наказание. ВСС налага наказанието с мнозинство повече от половината от членовете му.

При предложение за налагане на по-тежки дисциплинарни наказания дисциплинарното производство се осъществява от дисциплинарен състав на ВСС, членовете на който избират председател от състава си. Последният образува производството, определя докладчик и в 14-дневен срок насрочна заседание по делото. За заседанието се уведомяват вносителят на предложението и привлеченото към дисциплинарна отговорност лице, което може да даде устни обяснения или писмени обяснения, както и да прави доказателствени искания. До заседанието вносителят може да оттегли предложението си със съгласието на привлеченото към дисциплинарна отговорност лице, с което дисциплинарното производство се прекратява. В производството е допустима адвокатска защита. Дисциплинарният състав може да събира гласни, писмени и веществени доказателства, включително чрез делегиран свой член, както и да изслушва вещи лица. Дисциплинарният състав приема с обикновено решение, в което се съдържа становище относно наличието или липсата на основание за налагане на дисциплинарно наказание, и предлага наказанието. В 7-дневен срок от изготвянето на доклада или от приемането на решението докладчикът или дисциплинарният състав го представя на председателстващия ВСС заедно с преписката по делото за внасяне във Висшия съдебен съвет на първото следващо заседание. Дисциплинарното наказание се налага с мотивирано решение на Висшия съдебен съвет, прието с мнозинство повече от половината от общия брой на всички членове. С решението си Висшият съдебен съвет може да отхвърли предложението за налагане на дисциплинарно наказание или да наложи някое от предвидените най-леки дисциплинарни наказания. Решението, с което се налага дисциплинарно наказание, включително освобождаване от длъжност, подлежи на незабавно изпълнение, от датата на съобщаването му на наказаниа съдия¹⁹.

Образуваното дисциплинарно производство не е основание за временно отстраняване от длъжност на дисциплинарно преследвания магистрат, но образуваното наказателно производство е безусловно основание за отстраняване от длъжност, ако обвинението е за умишлено престъпление, извършено при изпълнение на службата и ВСС е дал разрешение за повдигане на обвинение – чл. 140, ал. 2 ЗСВ (1994). В останалите случаи ВСС има възможност за преценка дали да отстрани наказателно преследвания съдия до приключване на наказателното производство срещу него.

По ЗСВ (2007) дисциплинарното производство започва по предложение на:

1. съответния административен ръководител;
2. всеки висшестоящ административен ръководител;
3. Инспектората към Висшия съдебен съвет;
4. не по-малко от една пета от членовете на Висшия съдебен съвет;

¹⁹ За критика на тази уредба вж. **Тодорова, М.** Относно недопустимостта на предварително изпълнение на решенията на Висшия съдебен съвет за освобождаване на магистрати от длъжност. – Адвокатски преглед, 2002, № 2, *passim*.

5. министъра на правосъдието.

Дисциплинарното производство при действието на ЗСВ (2007) е аналогично на производството по отменения ЗСВ²⁰ с няколко второстепенни разлики. На първо място, премахва се възможността при по-леките дисциплинарни обвинения ВСС да вземе решение по преписката въз основа на заключение на едноличен докладчик, а във всички случаи се избира дисциплинарен състав. На второ място, отречена е възможността предложението за налагане на дисциплинарно наказание да бъде оттеглено от вносителя му, макар и със съгласието на дисциплинарно обвиненото лице. Уредбата е прецизирана, като изрично е уреден процесуален ред, по който да се събират доказателства в производството пред дисциплинарния състав – по АПК, както и изрично е посочено, че решението на ВСС за налагане на наказанието следва да бъде мотивирано, като за мотиви на решението са фингирани мотивите на решението на дисциплинарния състав, както и изказаните съображения от членовете на ВСС. Решението, с което се налага дисциплинарно наказание, включително освобождаване от длъжност, подлежи на незабавно изпълнение, от датата на съобщаването му на наказаниния съдия.

Решенията на ВСС подлежат на обжалване и по ЗСВ (1994) и ЗСВ (2007) пред Върховния административен съд²¹.

Образуваното дисциплинарно производство може да бъде основание за временно отстраняване от длъжност на дисциплинарно преследвания магистрат за срок до 6 месеца. Образуваното наказателно производство е безусловно основание за отстраняване от длъжност, ако обвинението е за умишлено престъпление, извършено при изпълнение на службата – чл. 230, ал. 1 ЗСВ (1994). В останалите случаи ВСС има възможност за преценка дали да отстрани наказателно преследвания съдия до приключване на наказателното производство срещу него. Съдията се счита отстранен от длъжност и без постановен акт на ВСС или на съд в този смисъл и ако по отношение на него е постановена мярка за неотклонение задържане под стража, от датата на влизане в сила на съдебния акт, който се постановява мярката.

5. Дисциплинарното наказване на съдиите след съдебната реформа от 2015-2016 г.

С ЗИД КРБ, обн., ДВ, бр. 100 от 2015 г. бе извършена поредната реформа на съдебната власт, като бяха променени някои текстове в глава шеста на Конституцията. Единният орган на управление на съдебната власт – ВСС – бе разделен да съдийска и прокурорска колегии, като за пленума на този орган, състоящ се от всичките му членове, бяха запазени някои от правомощията на ВСС по старите текстове. Кадровите правомощия на ВСС по отношение на съдиите, респ. прокурорите, сега се упражняват от съдийската, респ. прокурорската колегия. Тези колегии имат и дисциплинарна власт над съдиите, респ. прокурорите – арт. 130а, ал. 5, т. 3 КРБ.

Съдебната реформа продължи на законово равнище с новелизация на ЗСВ със ЗИД ЗСВ, обн., ДВ., бр. 62 от 2016 г.

По отношение на съставите на дисциплинарни нарушения промяна няма. Реформата е, на първо място, в системата на дисциплинарните наказания, които могат да бъдат наложени на съдия: отпада наказанието порицание, максималният размер на

²⁰ Глушков, М. Дисциплинарната отговорност..., 229-245.

²¹ Глушков, М. Дисциплинарната отговорност..., 246-280.

намаляването на основното трудово възнаграждение е до 20 процента (а не до 25 процента както е преди изменението на ЗСВ), като наказанията намаляване на основното трудово възнаграждение, понижаване в ранг и понижаване в длъжност не могат да са с продължителност повече от година (вместо три, респ. две години както е преди изменението на ЗСВ). Изрично е посочено – чл. 308, ал. 3 ЗСВ, че дисциплинарното наказание дисциплинарно освобождаване от длъжност се налага за (и само за): 1. системно неизпълнение или друго тежко нарушение на служебните задължения; 2. действия, които накърняват престижа на съдебната власт, като по този начин ЗСВ е съгласуван с разпоредбата на чл. 129, ал. 5, т. 3 КРБ.

Както и преди изменението на ЗСВ компетентни дисциплинарнаказващи органи са административния ръководител – председателя на съда, в който служи наказания съдия, както и съдийската колегия на ВСС. Първият може да наложи само най-лекото дисциплинарно наказание – забележка, а налагането на останалите е в компетентността на съдийската колегия на ВСС. По новата редакция на ЗСВ (2007) дисциплинарното производство започва по предложение на: 1. съответния административен ръководител; 2. всеки висшестоящ административен ръководител; 3. Инспектората към Висшия съдебен съвет; 4. министъра на правосъдието. По този начин е отпаднала възможността членове на самия ВСС да инициират дисциплинарни производства срещу съдии. Така е прокаран принципът, че органът, разглеждащ обвинението в извършено правонарушение, не може да действа като обвинител за същото това правонарушение. И след измененията на ЗСВ дисциплинарното производство следва почти същите правила, както тези по ЗСВ (2007), като най-важните промени са гарантираното право на защита на съдията, за който се иска налагане на по-тежко наказание от това, което дисциплинарният състав е предложил – чл. 320, ал. 5 ЗСВ (2007), както и въвеждането на абсолютно мнозинство за налагане на дисциплинарно наказание – 8 от 14 члена на съдийската колегия – чл. 320, ал. 6 ЗСВ (2007). Председателите на ВКС и ВАС са изключени по право от дисциплинарните състави на съдийската колегия на ВСС.

Ограничена е възможността висящото наказателно производство срещу съдия да бъде основание за продължително временно отстраняване от длъжност, като е предвидено, че срокът на временното отстраняване от длъжност в досъдебното производство не може да надвишава срока по чл. 234, ал. 8 от Наказателно-процесуалния кодекс и че за периода на временното отстраняване от длъжност на съдията се заплаща възнаграждение в размер на минималната работна заплата. Висящото дисциплинарно производство може да доведе до отстраняване от длъжност на съдията за срок не по-дълъг от три месеца.

Приет е нов институт на отлагане на изпълнението на дисциплинарното наказание посредством прилагане, изпълнение и отчет на изпълнението на „индивидуален план за професионално развитие“ – чл. 325, ал. 2-5 ЗСВ (2007). Такъв план може да бъде предложен само за дисциплинарни нарушения по т.т. 1-2 от чл. 307, ал. 3 ЗСВ, т.е. за системно неспазване на срокове в процесуалните закони и за неоправдана бавност в правосъдието. В такъв случай изпълнението на наказанието може да бъде отложено от наказващия орган за срок до 6 месеца при прилагане на индивидуален план за професионално развитие, който включва мерки за преодоляване на специфични нужди и

установени недостатъци в работата и подготовката на съдията. Индивидуалният план за професионално развитие се предлага от административния ръководител или от дисциплинарния състав на съдийската колегия на ВСС. След изтичане на срока на приложението на плана колегията приема доклад за изпълнението на индивидуалния план и преценява необходимостта от изпълнение на наложеното наказание. Правото заотлагане на изпълнението на дисциплинарното наказание чрез такъв план може да бъде упражнено само един път в рамките на професионалната кариера на съдията, независимо от броя на назначаванията²².

6. Обобщение на прегледа на уредбата

Горният исторически преглед на българската нормативна уредба на дисциплинарите производства срещу съдиите може да бъде обобщенно следния начин:

а. Министърът на правосъдието като висш орган на изпълнителната власт не е имал правото да налага дисциплинарни наказания на съдии. Единствено в периода 1976-1991 г. законодателят му е дал правото на налага дисциплинарни наказания, но само на районни и окръжни съдии (не и на върховни) и то за действия, които не са свързани пряко с правораздаването.

б. Председателите на съдилищата не са имали дисциплинарна власт над редовите съдии нито в периода на действието на Търновската конституция, нито в периода на социалистическа България. Едва през 1991 г. и в разрез с дотогавашната българска традиция, според която председателите на съдилищата са имали положението на „първ сред равни“, им се дава дисциплинарна власт да налагат дисциплинарни наказания на съдията, макар и най-леките – забележка и порицание.

в. През периода на действие на Търновската конституция само нарочни дисциплинарни състави са можели да налагат дисциплинарни наказания на съдиите. В съставите са участвали или само съдии (и то върховни), или и други членове, но при мнозинство на съдиите. През периода на социалистическа България съдиите нямат гарантирана независимост и винаги могат да бъдат отзовани предсрочно. Същевременно законодателят намира, че всяко дисциплинарно обвинение срещу съдия е достатъчно сериозно, поради което може да бъде разгледано само от Върховния съд: от цялото наказателно отделение на Върховния съд (а когато обвинен е военен съдия – от военната колегия на Върховния съд) при действието на ЗУС (1952) или от тричленен състав на Върховния съд при действието на ЗУС (1976).

Едва с приемането на КРБ (1991) и на ЗСВ се възприема правилото, че дисциплинарите наказания на съдиите се налагат от Висшия съдебен съвет: един административен, а не съдебен орган, при това орган, в който съдиите нямат мнозинство.

г. Нито в периода на действието на Търновската конституция, нито в периода на социалистическа България дисциплинарите наказания на съдиите не са се налагали от същия орган, който има властта да назначава и повишава съдиите. Едва през 1991 г. и в разрез с тази българска традиция правомощието да се налагат дисциплинарни наказания на съдиите е концентрирано в същия орган, който има правомощието да назначава и повишава съдиите.

---

²²Не става ясно дали дисциплинарно преследваният за простъпки по чл. 307, ал. 3, т.т. 1-2 ЗСВ (2007) съдия има субективното право да иска отлагане на изпълнението на дисциплинарното наказание чрез индивидуален план за професионално развитие, или предлагането на такъв план е дискреционна преценка на дисциплинарния състав на съдийската колегия на ВСС.

д. Както в периода на действието на Търновската конституция, така и в периода на социалистическа България на дисциплинарно обвинения съдия е гарантирано изрично правото да даде устно или писмено обяснения пред органа, който води дисциплинарното производство и взема решението за наказването му. Приетите при действието на КРБ (1991) два съдоустройствени закона – ЗСВ (1994) и ЗСВ (2007), до новелизацията с ЗИД ЗСВ, обн., ДВ., бр. 62 от 2016 г. – не гарантират изрично такова право на дисциплинарно обвиненото лице, тъй като му дават правото да даде обяснения пред дисциплинарния състав на ВСС, чието решение няма обвързваща сила за ВСС, но не и пред целия състав на ВСС.

е. Горният кратък исторически преглед показва, че изборът на конституционният законодател от 1991 г. да повери дисциплинарното наказване на същия орган, който назначава и повишава съдиите, е в разрез с българската традиция. Той не се налага и от никакви конституционни съображения за разделение на властите или за утвърждаване на върховенството на закона. Напротив, поверяването на правомощието да се наказват дисциплинарно съдии на орган, който не е съставен изцяло или в мнозинството си от съдии, освен че предизвиква редица възражения от правно-политически характер²³, е и в разрез с българската съдебна традиция. В разрез с българската традиция е и поверяването на дисциплинарна власт на председателите на съдилищата, тъй като по този начин те губят положението си на „пръв сред равни“.

7. Предложение *de lege ferenda*

De lege ferenda би могло да се обмисли правомощието за разглеждане на дисциплинарните обвинения срещу съдиите да бъде предоставено на състави на Върховния касационен съд (за съдиите от общите съдилища) и на Върховния административен съд (за съдиите от системата на административните съдилища). Възприемането на тази идея би било изцяло в съгласие с българската традиция²⁴.

Обособяването на такива дисциплинарния състави на двете върховни съдилища не би ги натоварило прекомерно от гледна точка на кадрово обезпечаване, предвид многобройността на списъчния състав на тези съдилища²⁵. Във всеки един от двете върховни съдилища Пленумите могат да изберат по 9 върховни съдии за членове на дисциплинарен състав на ВКС и ВАС за срок от 2 години, с право на еднократно преизбиране. Следва да се предвиди, че председателите на ВКС и ВАС не могат да бъдат избирани за членове на дисциплинарните състави. От възможността за избор в такъв състав следва да бъдат изключени съдиите, които към датата на избора са навършили 63

²³ Вж. становище на Европейската комисия за демокрация чрез право (Венецианската комисия), № 515/2009 г., т. 18, според която когато съставът на съдебния съвет е смесен (съдии и други), за да се предотврати всякакво манипулиране или неправилен натиск, съдиите, избрани от техните колеги, трябва да съставляват голямо болшинство от членовете.

²⁴ И не само на българската. Например в Кралство Нидерландия. Сведения у **Адамова, А.** Организация на съдебната система и статут на съдиите в Кралство Нидерландия, електронна публикация на сайта „Съдебно право“ от 14.10.2015 г., достъпна на <http://www.sadebnopravo.bg/biblioteka/2015/10/14/>.

²⁵ За разлика от положението при действието на Търновската конституция, при което нито едно от двете върховни съдилища не е надхвърлило 30 души числен състав.

години и на които предстои скорошно пенсиониране, а така също и съдиите, назначени по реда за първоначално назначаване, освен ако не са несменяеми.

В зависимост от това дали дисциплинарно преследван е съдия от ВКС, респ. ВАС, или от инстанционен съд, дисциплинарните състави могат да заседават в петчленен или в седемчленен състав, при приложение на принципа за случаен подбор на състава. Производството следва да бъде подробно уредено, състезателно, като решението на дисциплинарния състав на ВКС и ВАС следва да бъде окончателно и да не подлежи на обжалване.

Срещу тези предложения *de lege ferenda* могат да се отправят две възражения – конституционни и черпени от ЕКПЧ.

Първото възражение е това, черпено от КРБ. Действително, чл. 130а, ал. 5, т. 3 КРБ възлага на съдийската колегия на ВСС компетентността по налагане на дисциплинарни наказания, но само на двете най-тежки – освобождаване от длъжност и понижаване²⁶. Тази компетентност е конституционно установена, но компетентността по налагане на всички останали дисциплинарни наказания на ВСС и на председателите на съдилищата, която законът им възлага, не е конституционна. Тя може да бъде предоставена на (дисциплинарни състави на) ВКС и ВАС. Но дори в случаите на тези две най-тежки дисциплинарни наказания КРБ не съдържа забрана дисциплинарното производство да бъде възложено на орган, различен от съдийската колегия на ВСС. Прочее, дисциплинарният съвет на ВКС и ВАС може да провежда дисциплинарното производство и по обвинения, по които вносителят на дисциплинарното производство иска налагането на двете най-тежки дисциплинарни наказания. Следва да се предвиди също така, че дисциплинарният състав на ВКС и ВАС може да прецени, че трябва да бъде наложено някое от двете най-тежки дисциплинарни наказания. И в двата случая дисциплинарният състав на ВКС и ВАС, когато прецени, че се налага налагането на тези наказания, постановява писмено становище в този смисъл, а окончателната преценка дали да се наложи някое от двете най-тежки дисциплинарни наказания ще остане в съдийската колегия на ВСС.

Но ако дисциплинарният състав на ВКС и ВАС прецени, че обвинението е неоснователно или че следва да се наложи по-леко от посочените в чл. 130а, ал. 5, т. 3 КРБ наказания, неговата преценка следва да бъде окончателна и без възможност за пререшаване от страна на съдийската колегия на ВСС.

Второто възражение е това, черпено от ЕКПЧ, досежнонеобжалваемостта на решенията на дисциплинарните състави на ВКС и ВАС. Дисциплинарните наказания, налагани на съдията, било от председателя на съда, съдийската колегия на ВСС или дисциплинарни състави на ВКС и ВАС, представляват индивидуални административни актове²⁷. Обаче би било неподходящо предоставена на административните съдилища и в последна сметка на ВАС на правото да разглеждат жалби и протести срещу решения на колективни съдебни състави на двете върховни съдилища. Същевременно правото на справедлив съдебен процес на дисциплинарно наказания съдия по чл. 6 ЕКПЧ е в достатъчна степен гарантирано от факта, че дисциплинарното наказание е наложено в

²⁶ Мисля, че се има предвид наказанието по чл. 308, ал. 1, т. 4 ЗСВ, но не и това по чл. 308, ал. 1, т. 3 ЗСВ. Понижаването в ранг не е свързано с промяна на правораздавателната функция на съдията, посредством преместването му в друг съд, а преди всички със загуба на част от възнаграждението му.

²⁷ **Мръчков, В.** За характера на правоотношенията на съдии, прокурори и следователи..., с. 105; **Мингов, Ем.** Още за характера на правоотношенията в съдебната власт..., с. 180.

състезателно производство пред колективен състав, съставен само от съдии и то от върховните съдилища²⁸.

Мисля, че това предложение може да бъде обсъдено в порядъка на дискусия.

---

²⁸ За изискванията на справедливия съдебен процес в контекста на дисциплинарно производство на съдия вж. решението на ЕСПЧ от 09.01.2013 г. по делото *Oleksandr Volkov v. Ukraine* (application no. 21722/11), достъпно на [http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-115871#{"itemid":\["001-115871"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-115871#{).